

הערות עמותת צלול לטיטת היתר הפליטה של יחידות 1 - 6 בתחנת הכוח אורות רבין

כמבוא להערות להיתר נזכיר כי תחנת כח אורות רבין היא מקור הפליטה של מזהמי אוויר וגזי חממה הגדול ביותר בישראל זיהום אוויר גורם לתמותה של יותר מ-2,500 איש בשנה (מפלי"ס 2022). נזכיר גם שדו"ח משרד הבריאות קבע כי גברים בחדרה הוגדרו כבעלי שיעורי סרטן ריאה גבוהים משמעותית מאשר באוכלוסייה הכללית. יחידות ייצור החשמל 1-4 בתחנת אורות רבין הן מיושנות והמזהמות ביותר, לכן לעמדתנו אסור להאריך את פעולתם מעבר לשנת 2025. נזכיר כי על פי החלטת ממשלה 4080, יחידות אלו אמורות היו להיסגר ביוני 2022 ובעת מתן ההיתר הקודם הוחלט כי יחידות 1-4 יעברו לשימור, ויפעלו במקרי חירום בלבד. על כן, בהיתר הנוכחי יש לפעול לצמצום מירבי של הפעלתן, היוצרת זיהום האוויר ופליטות גזי החממה. התנאים להמשך פעילותן החריגה של יחידות אלו עד 2025 ובתנאי חירום של משק החשמל בלבד, הם עיקר ההערות המובאות במסמך זה. על משרד האנרגיה, חברת החשמל וחברת נגה לקדם ביתר שאת אמצעים, הסברה וכלים כלכליים להתייעלות אנרגטית וניהול ביקושים, ובכך יתייתר הצורך להפעיל את היחידות הפקת החשמל הפוסיליות המזהמות ביותר בישראל.

למרות קשיי השעה בשל חשיבות היתר הפליטה הזה למשך 7 שנים, אנו מבקשים לערוך שימוע ציבורי לפני החלטה ופרסום ההיתר.

להלן ההערות עליהן נבקש לקבל התייחסויות מנומקות:

1. עמדתנו היא שיש להפריד בין היתר פליטה ליחידות יחידות 1-4 ליחידות 5-6 והתחנות הגזיות המחז"מיות העתידות לקום במתחם התחנה. היתר הפליטה של יחידות 1-4 יכול לקבל הארכה רק לשנתיים בשל החלטות ממשלה לסגירתם ב- 2025. היתר פליטה ליחידות 5-6 אשר מצוידות בסולקנים, ומיועד לעבור הסבה לגז יוכל לשמש כהשלמה וגיבוי למקורות חשמל נקיים יותר, בהתאם להחלטות ממשלה.
2. חשוב לדעתנו להבהיר בהיתר הפליטה שלממונה על ההיתר פליטה יש סמכות להורות על סגירת יחידות 1-4, ולא די בקביעה לא מחייבת שלא יהיה ייצור חשמל ביחידות 1-4 מעבר ל 2025.
3. אנו מבקשים שהיתר יוסף תנאי שעד 30.12.2024 תוגש למנכ"ל משרד האנרגיה והמשרד להגנת הסביבה תכנית להקמת יחידות ייצור מאנרגיה מתחדשת (גלים, שמש, רוח ואגירה) בשטחי התחנה ביבשה ובים. התוכנית תפורסם להערות הציבור. לאחר אישור התוכנית חברת החשמל תוכל לפרסם מכרז לתכנון מפורט ליוזמים ולהחכיר שטחים בשטח התחנה (בים או ביבשה), על מנת ליישם את הפקת החשמל מאנרגיה מתחדשת ואגירה.
4. הניסוח הנוכחי של סעיף 4 (ה) לא מספיק חד וברור. יש לתקן את ההיתר:
  - א) לקבוע כי הסעיף תקף רק עד שנת 2025, לאחריו יחידות 1-4 ידוממו וייגרסו; או יפעלו לכל היותר ברף שעות המינימלי הדרוש על מנת לשמר את כשירות יחידות מעבר לשנת 2025, ולא לעבור אותו אלה לצורך "מצבי חירום לאומי במשק החשמל".
  - ב) "מצב חירום לאומי במשק החשמל" יוגדר בסעיף 1 (הגדרות) - "מצב בו 30% מכושר הייצור הקיים הושבת מטעמי כח עליון או מלחמה.
  - ג) רף השעות להפעלה לצורך שמירת על כשירות היחידות לא תעלה על יממה פעם בחודשיים.

- ד) יש לקבוע כי כל בדיקת כשירות תעשה תוך הפעלת כלל המתקנים לטיפול בזיהום אוויר ביחידות הייצור ופחם שריכוז הגופרית בו נמוך מ0.6%.
- ה) יש לציין בסעיף כי הוא תקף רק לגבי סעיף 4(ג) ולא לגבי סעיף 4; כלומר, לאפשר בדיקת כשירות רק בתקופה שבה אפשר עדיין לבצע הפעלה חריגה.
5. בסעיף 4 (ו):
- א. לאחר המילים "הערכת ההשפעות הסביבתיות..." יש להוסיף את המילה: ואקלימיות, על מנת להבדיל בין זיהום אוויר לגזי חממה. יש להוסיף לאחר המילים "צעדים שינקטו לצמצום זיהום האוויר..." את המילים: ופליטות גזי חממה.
- ב. יש להוסיף דרישה לפרסום התוכנית באתר "מקור הפליטה" ובאתר המשרד להגנת הסביבה.
- ג. התוכנית צריכה לכלול תרשים לוח זמנים עם אבני דרך ומועדים קשיחים לביצוע.
- ד. יש להוסיף דרישה לפרסום דו"ח יישום של התוכנית אחת לחצי שנה באתר "מקור הפליטה" והמשרד להגנת הסביבה אשר יכלול בין היתר הסברים לפערים ביישום ומועדים חדשים לביצוע במידת הצורך.
- ה. יש להוסיף דרישה כי התוכנית תוגש להערות איגוד הערים לאיכות סביבה שרון כרמל והציבור טרם אישורה.
6. בסעיף 5(א) יש התייחסות מינורית לאיכות הפחם שעושים בו שימוש בתחנת הכוח. לאיכות הפחם (לאחוז האפר בפחם, אחוז הגופרית ואחוז מתכות כבדות באפר הפחם) יש השפעה מכרעת על זיהום האוויר הנוצר מהפליטות בשריפה. לאור השינויים האחרונים בחוק אוויר נקי אנו דורשים שהגבלות על שימוש בפחם באיכות פחות טובה יהיו מחמירות יותר כלומר יש להוסיף מגבלה על מספר השעות בשנה שאפשר להשתמש בפחם באיכות פחותה במסגרת סעיף זה, או במסגרת סעיף אחר בהיתר הפליטה, מגבלה גדולה יותר נדרשת במיוחד כל עוד יש שימוש כלשהו ביחידות 1-4.
7. יש לתקן את סעיף 5 (ה), מכיוון שעדיין לא הוגשה התכנית להסבת היחידות לפעילות בגז מחצבים. מוצע למחוק את מספר השעות ולקבוע כי מספר השעות יינתן בהתאם לתכנית כמפורט בטבלה ב'1 סעיף 2 ובכפוף לאישור הממונה תוך הפעלת כלל המתקנים לטיפול בזיהום אוויר ביחידות הייצור.
8. בסעיף 5 (ד) יש למחוק את המילה מזוט ("וביחידות הייצור MD5 ו-MD6 באמצעות גז מחצבים, סולר או מוצץ") כך שלא תתאפשר הפעלה של היחידות בדלק הזה אלא רק בגז מחצבים וסולר. יש לתקן בהתאם את סעיף 31(א) (21). הסיבה: **מזוט הוא דלק מזהם ביותר האחראי על פליטת תחמוצות גופרית פי 6 מסולר, ותחמוצות חנקן בשיעור של פי 2 מסולר.**
9. מאותה סיבה (רמת הזיהום משריפת מזוט), בסעיף 5 (ו) יש לקבוע כי ההפעלה "לשם ביצוע בדיקת כשירות למשך 144 שעות לכל היותר" תבצע בכפוף להוראות סעיף 4 (ה) בהיתר.
10. בסעיף 9 (ד): (א) יש לקבוע כי:
- א. בדומה לסעיף המקביל בהיתר הקודם (2016) כי הנוהל יוגש תוך שלושה חודשים לרכז איכות האוויר.
- ב. יש להוסיף דרישות בעת כתיבת הנוהל אשר היו מפורטות בהיתר הקודם (2016).
- ג. הנוהל צריך להיות מאושר על ידי רכז איכות האוויר טרם כניסתו לתוקף ויעודכן על פי דרישת הרכז. (יש להתאים את טבלה ב' 1- בהתאם).
11. אנו מברכים על הכנסת הדרישה לנוהל התואר בסעיף 10 (ה). נבקש לתקן את הסעיף:

- א. את המשפט "לצורך הפחתה וצמצום הפליטות..." יש לתקן ל: "לצורך הפחתה וצמצום פליטות גזי החממה וזיהום האוויר ככל הניתן".
- ב. הנוהל חייב להיות מאושר על ידי רכו איכות האוויר ויוצג למתן הערות לאיגוד ערים.
12. יש להסיר מסעיף 10 (ו) את האפשרות למתן 120 שעות להפעלה בחריגה מערכי הפליטה שלא כחלק מהוראות סעיף 25 לחוק אוויר נקי. אין לאפשר אף לא שעה אחת נוספת למקור הפליטה להפעיל את יחידות הייצור, כי לשם כך קיים סעיף 25א. הדרישה לא לאפשר שעות נוספות להפעלה בחריגה עולה גם בקנה אחד עם טיוטת היתר הפליטה של תחנת הכוח אשכול בה המשרד להגנ"ס לא אפשר שעות נוספות. מתן 120 שעות נוספות תהווה פגיעה נוספת בסביבה ובציבור, תחמיר את זיהום האוויר הכבד באזור ממילא, תסתור את האינטרס הסביבתי אשר הציג המשרד להגנ"ס בדיוני ועדת הפנים על סעיף 25א ואף תפגע בסמכויות המשרד להגנ"ס.
13. בסעיף 14 (ב), לאור החשיבות הרבה של הנוהל למניעת הזיהום יש לקבוע כי הנוהל יאושר על ידי רכו איכות האוויר, יעודכן מעת לעת או לפי דרישת רכו איכות אוויר זאת בנוסף לקביעת לו"ז להגשתו (יש להתאים את טבלה ב' 1- בהתאם).
14. בסעיפים 17 (ב), ו בסעיף 18 (יב), לאור החשיבות הרבה של הנהלים הנ"ל למניעת הזיהום יש לקבוע כי הנוהל יאושר על ידי רכו איכות האוויר, יעודכן מעת לעת או לפי דרישת רכו איכות אוויר זאת בנוסף לקביעת לוח זמנים להגשתו (יש להתאים את טבלה ב' 1- בהתאם).
15. יש להוסיף לטבלה ב' 1- סעיף 2 דרישות נוספות בתוכנית ההסבה של יחידות 5-6:
- א. יש לקבוע כי התוכנית תפורסם לציבור באתר מקור הפליטה והמשרד להגנת הסביבה.
- ב. יש לקבוע כי יתפרסם דו"ח יישום של התוכנית אחת לחצי שנה באתר מקור הפליטה והמשרד להגנת הסביבה אשר יכלול בין היתר הסברים לפערים ביישום ומועדים חדשים לביצוע במידת הצורך.
- ג. יש לקבוע כי התוכנית תוגש להערות איגוד הערים לאיכות סביבה והציבור טרם אישורה.